

ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

601 56 Brno, Joštova 8

ROZHODNUTÍ

Č.j.: S 110/99-230

V Brně dne 21.12.1999

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve správním řízení zahájeném z vlastního podnětu dne 21.10.1999 podle ustanovení § 18 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád) a v souladu s § 12 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb., ve věci možného porušení § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb., účastníkem řízení, jímž je společnost ADAMOVSKE STROJIRNY a. s., se sídlem v Adamově, Mírová č. 2, PSČ 679 04, vydává po zjištění skutkového stavu a získání potřebných podkladů pro rozhodnutí a poté, co byla účastníkovi řízení dána možnost vyjádřit se k výsledkům šetření, toto

rozhodnutí:

společnost ADAMOVSKE STROJIRNY a.s., se sídlem v Adamově, Mírová č. 2, PSČ 679 04:

1. tím, že nedodávala od 1.10.1999 do doby vydání rozhodnutí náhradní díly pro tiskové ofsetové stroje z produkce účastníka řízení soutěžitelům, kteří nevlastnili tiskový ofsetový stroj z produkce účastníka řízení a neměli v živnostenském listu nebo ve výpisu z obchodního rejstříku uvedený předmět činnosti „polygrafická výroba“ nebo „ofsetový tisk“, a to bez objektivně ospravedlnitelných důvodů, takže těmto soutěžitelům, zpravidla provozujícím servis a opravy tiskových strojů z produkce účastníka řízení, vznikla újma, neboť jim byl a je znemožněn přístup k nákupu náhradních dílů tiskových ofsetových strojů z produkce účastníka řízení, společnost ADAMOVSKE STROJIRNY a.s., se sídlem v Adamově, Mírová č. 2, PSČ 679 04, zneužila svého dominantního postavení na trhu náhradních dílů pro tiskové ofsetové stroje z produkce účastníka řízení, a to na újmu soutěžitelů a porušila § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb.,
2. podle § 11 odst. 1 písm. d) zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. se společnosti ADAMOVSKE STROJIRNY a.s., se sídlem v Adamově, Mírová č. 2, PSČ 679 04, další (pokračující) zneužívání dominantního postavení způsobem, uvedeným v bodě 1. výroku rozhodnutí, zakazuje,
3. za porušení povinností stanovených v § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb., se společnosti ADAMOVSKE STROJIRNY a.s., se sídlem v Adamově, Mírová č. 2, PSČ 679 04, ukládá podle § 11 odst. 1 písm. h) a § 14 odst. 4 tohoto zákona pokuta ve výši 500 000,- Kč, slovy pět set tisíc korun českých. Pokuta je splatná do 15 dnů ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí na účet České národní banky v Brně, číslo účtu 3754-24825-621/0710, konstantní symbol 1148, jako variabilní symbol se uvede kmenová část daňového identifikačního čísla účastníka řízení.

Odůvodnění:

Zahájení a průběh správního řízení

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „úřad“) z vlastního podnětu zahájil dne 21.10.1999 správní řízení č.j. S 110/99-230 ve věci možného porušení § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění zákona č. 495/1992 Sb. a zákona č. 286/1993 Sb. (dále jen „zákon“) účastníkem řízení, kterým je společnost ADAMOVSKE STROJIRNY a.s., se sídlem v Adamově, Mírová č. 2, PSČ 679 04.

Úřad si v rámci správního řízení vyžádal od účastníka správního řízení podklady a informace, zároveň si vyžádal podklady a informace od čtyř subjektů, s nimiž má účastník správního řízení uzavřeny dohody o obchodně technické spolupráci, jejichž předmětem je spolupráce v oblasti servisu, případně prodeje a zprostředkování prodeje ofsetových tiskařských archových strojů Adast (dále jen „tiskové stroje Adast“). Úřad si dále vyžádal údaje od výrobců náhradních dílů pro tiskové stroje Adast, obeslal jednotlivými dotazy vybrané odběratele náhradních dílů tiskových strojů Adast od účastníka řízení, s cílem zjištění situace v dodávkách náhradních dílů tiskových strojů Adast před datem 1.10.1999 a po tomto datu. Dále se dotázal uživatelů tiskových strojů Adast, především tiskáren, s cílem zjištění, jak se změny v systému dodávek náhradních dílů tiskových strojů z Adastu od 1.10.1999 projeví v jejich podnikatelské činnosti.

Úřad dále jako svědky vyslechl 2 pracovníky účastníka řízení, zodpovědné za praktickou realizaci systému dodávek náhradních dílů tiskových strojů Adast od 1.10.1999 a v návaznosti na tyto výsledky svědků převzal u účastníka řízení dokumentaci, týkající se praktické realizace dodávek náhradních dílů tiskových strojů Adast od 1.10.1999.

Ve smyslu ust. § 12 odst. 6 zákona nařídil úřad na den 16.12.1999 seznámení účastníka řízení s výsledky šetření před vydáním správního rozhodnutí.

Po posouzení vyjádření účastníka řízení k výsledkům šetření úřad ve věci rozhodl.

Účastník správního řízení

Společnost ADAMOVSKE STROJIRNY a.s., se sídlem v Adamově, Mírová č. 2, PSČ 679 04, je akciovou společností, založenou podle § 172 obchodního zákoníku. Jediným zakladatelem společnosti je Fond národního majetku České republiky se sídlem v Praze 1, Gorkého nám 32, na který přešel majetek státního podniku Adamovské strojírny Adamov ve smyslu § 11 odst. 3 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby.

V zakladatelské listině, učiněné ve formě notářského zápisu ze dne 24.4.1992, bylo rozhodnuto o schválení jejích stanov a jmenování členů představenstva a členů dozorčí rady.

Společnost je zapsána v obchodním rejstříku, vedeném Krajským obchodním soudem v Brně, oddíl B, vložka 705 dne 27.4.1992. Obchodní jméno společnosti zní ADAMOVSKE STROJIRNY a.s., sídlo společnosti je Adamov, Mírová č. 2, PSČ 679 04. Základní ochranná známka společnosti je známka ADAST kombinovaná, zapsaná v rejstříku ochranných známek České republiky pod č. R 221469 pro 22 zemí. Dále je registrována v dalších 41 zemích formou národních zápisů.

Předmětem podnikání je zejména stavba strojů s mechanickým pohonem, obchodní činnost včetně zahraniční, polygrafická výroba, výroba, instalace a opravy elektrických strojů a přístrojů, mechanické opravy strojů a přístrojů a další. Základním výrobním programem účastníka řízení jsou stroje a zařízení pro polygrafický průmysl – tiskové archové ofsetové stroje.

Vymezení relevantního trhu

Relevantní trh obecně je místem, kde se setkává nabídka s poptávkou zboží, které je schopno uspokojit určitou, konkrétní potřebu spotřebitele.

Výrobní trh zahrnuje všechny identické výrobky a ty výrobky, které spotřebitelé považují za zaměnitelné nebo nahraditelné vzhledem k jejich vlastnostem, ceně nebo zamýšlenému způsobu užití.

Analýza relevantního trhu je založena na samostatném posouzení tří aspektů - věcného, geografického a časového.

Věcné vymezení relevantního trhu

Relevantní trh byl po stránce věcné vymezen jako trh náhradních dílů pro tiskové stroje Adast (dále jen „ND“) z produkce účastníka řízení. Tento trh zahrnuje ND pro tiskové stroje Adast, které účastník řízení vyrábí a které představují rozhodující část ND, potřebných pro servis a opravy tiskových strojů Adast. Pro některé typové řady tiskových strojů Adast jsou využitelné ND vyráběné ve společnosti Dobrušské strojírny a.s. (dále jen „DST“). DST vyrábí rovněž tiskové stroje. Před rokem 1992 tvořily DST a Adast jeden podnik a měly k dispozici totožnou výrobní dokumentaci. Postupně DST přešly na výrobu jiných typů tiskových strojů. Z ND těchto tiskových strojů lze pro tiskové stroje Adast využít jen velmi omezené množství.

Úřad vzal při věcném vymezení relevantního trhu v potaz i skutečnost, že každý ND i každá skupina ND pro tiskový stroj je z hlediska zákazníka i uživatele stroje prakticky nezaměnitelná. Pro posouzení v rámci

předmětného správního řízení by další rozčlenění trhu ND pro tiskové stroje Adast na jednotlivé díly či skupiny nepřineslo žádnou změnu v posouzení postavení účastníka správního řízení na vymezeném relevantním trhu.

V této věci úřad podpůrně uvádí rozhodnutí Evropské komise NO IV/29.132 Hugin/Liptons ve věci porušení čl. 86 Smlouvy o Evropském společenství (publ. Official Journal L 022, 27.1.1978) na trhu náhradních dílů pro registrační pokladny. Relevantní byl v tomto případě vymezen jako trh náhradních dílů pro registrační pokladny, vyráběné firmou Hugin, ač rozhodnutí konstatuje, že tento trh zahrnuje několik tisíc různých dílů.

Geografické vymezení relevantního trhu

Geografický trh zahrnuje území, kde podmínky soutěže jsou homogenní a které může být odlišeno od ostatních území zejména tím, že podmínky soutěže na těchto jiných územích jsou zřetelně odlišné. Úřad zjistil, že ND pro tiskové stroje Adast z produkce účastníka řízení jsou dodávány do celého území České republiky. Úřad konstatuje, že podmínky soutěže uvnitř území České republiky ČR jsou homogenní, a proto byl trh z hlediska geografického vymezen územím České republiky.

Časové vymezení relevantního trhu

Z hlediska časového se jedná o trh trvalý, tvořený pravidelně se opakujícími dodávkami. Dodávky nepodléhají v průběhu kalendářního roku větším výkyvům. Pro stanovení podílu účastníka řízení bylo hodnoceno období roku 1998.

Vymezení relevantního trhu

Věcné: trh náhradních dílů pro tiskové stroje Adast z produkce účastníka řízení.

Geografické: území České republiky.

Časové: trh trvalý, charakterizovaný průběžným poskytováním dodávek.

Podíl účastníka správního řízení na relevantním trhu

Úřad zjistil, že na výše vymezeném relevantním trhu zaujímal účastník správního řízení v roce 1998 dominantní postavení ve smyslu ust. § 9 odst. 2 zákona.

Rozhodné skutečnosti a důkazy

Úřad zjistil, že Adast v průběhu září 1999 rozeslal tuzemským subjektům, které vlastní tiskové stroje Adast nebo se zabývají jejich opravami, jednotný dopis čj. OÚ/626/99 ze dne 13.9.1999 (dále jen „dopis Adast“), informující o změnách systému dodávek ND. Dopis uvádí úpravu prodejní ceny ND a popisuje postup, jakým budou ND od 1.10. 1999 prodávány - je zaveden prodej ND proti kupní smlouvě podepsané oběma smluvními stranami na základě předložené objednávky, obsahující mimo jiné typ a výrobní číslo tiskového stroje Adast, který je subjektem, objednávacím ND, vlastněn. Součástí první objednávky musí být kopie živnostenského listu (dále jen „ŽL“) nebo výpisu z obchodního rejstříku objednavatele, objednavatel bude pro další prodej evidován v zákaznické databázi. Objedávka bez těchto údajů nebude vyřizována a kupní smlouva bude podepsána ve všech případech prodeje. Dopis Adastu dále uvádí, že přednostně bude pokrýván prodej ND zákazníkům, kteří od Adastu odebrali tiskové stroje a objednali si servis prováděný Adastem nebo jeho smluvními partnery. Smluvními partnery jsou čtyři subjekty, s nimiž Adast uzavřel dohodu o obchodně technické spolupráci a jejichž předmětem činnosti je také spolupráce v oblasti servisu. Dopis Adastu dále uvádí, že pokud bude oprava tiskového stroje Adast realizována servisními mechaniky Adastu, bude na dodávku ND, použitých při opravě stroje, poskytnuta výrazná sleva.

Úřad si proto v rámci zahájení správního řízení vyžádal také interní materiály a předpisy, vztahující se k systému prodeje ND pro tuzemsko.

Úřad zjistil, že v dodatku zápisu z porady obchodního úseku účastníka řízení ze dne 9.8. 1999 byly uloženy úkoly, směřující m.j. k opatřením k „odstranění stávajících nedostatků v prodeji náhradních dílů“ a k vypracování metodického zdůvodnění a postupu při prodeji ND v tuzemsku. Následně byla útvarem obchodně – technických služeb zpracována „Opatření k zamezení úniku náhradních dílů v rozporu se zájmy ASA“, kde je jako jedno z opatření uvedeno (citace): „Prověřit seznam odběratelů ND a na základě zkušenosti vyloučit firmy, které nejsou tiskárnami, resp. nemají stroj ADAST. Při prověřování použít Internet.“ (konec citace).

Další opatření zadávají rozeslat jednotný dopis Adastu všem známým odběratelům ND a zajištění seznamu všech tiskáren, které odebraly stroj Adast, včetně doplnění o výrobní čísla strojů. Na základě opatření byl také útvarem obchodně - technických služeb zpracován návrh pokynu, označený jako „Metodika prodeje náhradních dílů v tuzemsku“ (dále jen „metodika“), s termínem účinnosti 1.10. 1999, jehož účelem bylo stanovit závazný postup při prodeji ND v tuzemsku. Metodika uvádí, že první objednávka zákazníka na ND musí obsahovat typ

stroje, výrobní číslo, kopii ŽL nebo výpisu z obchodního rejstříku zákazníka. Metodika dále uvádí, že referent prověří, zda ŽL nebo výpis z obchodního rejstříku obsahuje jako předmět činnosti „polygrafická výroba nebo ofsetový tisk“. V případě že ano, zavede jej do databáze zákazníků. Dále pokyn uvádí, že pokud objednávka neobsahuje tento předmět činnosti, (citace): „bude zákazník upozorněn na to, že objednávka mu bude vyřízena dle možností prodávajícího.“ (konec citace). Metodika dále zadává, že standardní postup vyřízení zakázky zahrnuje vystavení kupní smlouvy na ND a že z prověření zákazníka – tj. zda vlastní tiskový stroj Adast a zda má v předmětu činnosti polygrafickou výrobu nebo ofsetový tisk, je vyloučen servis, prováděný prostřednictvím servisních mechaniků útvary obchodně – technických služeb a smluvními organizacemi Adastu, tedy čtyřmi subjekty, s nimiž Adast uzavřel dohodu o obchodně-technické spolupráci. Metodika uvádí, že tyto čtyři smluvní organizace obdrží při odběru ND smluvní slevu 12% a pokud oprava bude prováděna prostřednictvím servisních mechaniků útvary obchodně-technických služeb, činí sleva na ND 30%.

Z dopisu Adastu a předložených interních materiálů a předpisů vyplynul záměr Adastu ovlivňovat dodávky ND pro subjekty, které nemají v předmětu činnosti polygrafickou výrobu nebo ofsetový tisk a nevyužívají pro servis a opravy tiskových strojů Adast servisních mechaniků útvary obchodně-technických služeb nebo smluvních organizací Adastu, s nimiž uzavřel dohodu o obchodně-technické spolupráci.

Úřad zjistil, že tato opatření Adastu se nejvíc dotýkají subjektů, které provádí opravy tiskových strojů Adast, což jsou konkurenční subjekty účastníka řízení a jeho smluvních partnerů, kteří provádí opravy a servis tiskových strojů Adast.

Účastník řízení ve svém vyjádření k systému dodávek ND uvedl, že do 30.9.1999 byl prováděn volný prodej ND a ND byly prodány každému zákazníkovi bez ohledu na předmět jeho podnikatelské činnosti.

Pro zjištění skutečného stavu v prodeji ND provedl úřad v sídle účastníka řízení výslech dvou svědků, kteří byli dle dodatku zápisu z porady obchodního úseku účastníka řízení plně zodpovědní „za odstranění nedostatků v prodeji náhradních dílů“. Jednalo se o vedoucího útvary obchodně - technických služeb a o vedoucí oddělení náhradních dílů, které je do tohoto útvary začleněno.

Výslech obou svědků prokázal, že podle výše uvedené metodiky je v praxi postupováno od 1.10.1999 a že rovněž byly v interním seznamu účastníka řízení označeny ve smyslu „Opatření k zamezení úniku náhradních dílů v rozporu se zájmy ASA“ subjekty, které dle zjištění nemají v předmětu činnosti polygrafickou výrobu nebo ofsetový tisk. Úřad na základě výslechu svědků zjistil, že požadavky takto označených subjektů mají být pokrývány v rámci tzv. volné kapacity, což bylo vysvětleno tak, že díly, které jsou volné, může zákazník obdržet a na díly, které volné nejsou, musí počkat a bude uspokojen až v rámci možností.

Z výslechu svědka – vedoucího útvary obchodně – technických služeb vyplynulo, že seznam sloužil pro orientaci pracovníků oddělení náhradních dílů a že ve smyslu metodiky byly k první objednávce vyžadovány jak ŽL nebo výpis z obchodního rejstříku objednavatele, tak i údaje o tiskových strojích Adast, které vlastní. K postupu při vyřizování objednávek ND uvedl svědek, že objednávky těch subjektů, které nevlastní tiskový stroj Adast a nemají v předmětu činnosti polygrafickou výrobu nebo ofsetový tisk, jsou vyřízeny až po uspokojení objednávek vlastní výroby a servisu účastníka řízení, po uspokojení objednávek čtyř subjektů, s nimiž má účastník řízení uzavřeny dohody o obchodně – technické spolupráci, po uspokojení objednávek tiskáren a po zajištění vlastní výroby tiskových strojů. Svědek uvedl, že ani před 1.10. 1999 ani po tomto datu útvary obchodně – technických služeb neodmítl žádné objednávky na ND.

Svědčyně, vedoucí oddělení náhradních dílů, uvedla, že požadavky těch subjektů, které nevlastní tiskový stroj Adast a nemají v předmětu činnosti polygrafickou výrobu nebo ofsetový tisk, jsou „pokrývány podle možností Adastu v rámci volné kapacity“. Tuto skutečnost dále objasnila na dotaz úřadu tak, že ND, které jsou volné, mohou být subjektu poskytnuty a na ND, které volné nejsou, musí počkat a bude vyrozuměn, že bude uspokojen až v rámci možností Adastu. Svědkyně rovněž potvrdila, že ani před 1.10.1999 ani po tomto datu nebyly žádné objednávky ND odmítnuty.

Svědka, vedoucí útvary obchodně – technických služeb, uvedl na dotaz úřadu, zda byly uspokojeny od 1.10.1999 všechny objednávky na ND: (citace) „Nebyly, nebyly vyřízeny na 100%, je nízké procento subjektů, které jsou uspokojovány ve volné kapacitě. Nevím o kolik subjektů se jedná, podle mých informací se jedná o nízké číslo.“ (konec citace). Svědkyně, vedoucí oddělení náhradních dílů, uvedla na dotaz úřadu ohledně počtu neuspokojených objednávek, že jejich přesný počet nezná, odhaduje je na 15-20.

Úřad v rámci výslechu svědkyně provedl kontrolu korespondence, týkající se objednávek ND. Seznam nalezených neřešených objednávek a dalších souvisejících dokumentů se nachází ve spise na str. 399. Úřad porovnal seznam těchto neřešených objednávek s interním seznamem, v němž ve smyslu „Opatření k zamezení úniku ND v rozporu se zájmy ASA“ byly označeny subjekty, které dle zjištění účastníka řízení nemají

v předmětu činnosti polygrafickou výrobu nebo ofsetový tisk a nevlastní tiskový stroj Adast (viz spis str. 379 až 387 spisu). Úřad zjistil, že ze 16 subjektů, jejichž objednávky ND nebyly řešeny, se v tomto seznamu nachází 8 subjektů.

Úřad obeslal 16 subjektů, jejichž objednávky ND nebyly řešeny a dalších 6 subjektů, o nichž zjistil, že provádějí opravy tiskových strojů Adast, s jednotnými dotazy. Z odpovědí zjistil, že většina z těchto subjektů od 1.10.1999 ND neobdržela a újmu takto vzniklou vyjádřili následovně:

- Vzniklou újmu momentálně nelze vyčíslit, ale z mé strany nebyly dodrženy příslibené termíny dodávek repasovaných strojů. Ztrácím klientelu a obávám se, že moje činnost zanikne vlivem působení Adastu. Potom budou škody nevyčíslitelné (strana 364 spisu).
- Od 1. října 1999 nám Adast neprodává žádné ND. V souvislosti s tím, že naše společnost je orientována zejména na opravy a servis strojů Romayor 313, 314 a Dominant řady 504-506, bylo od 1.10.1999 pozastaveno 80 % všech prací. V současné době probíhají jednání s našimi odběrateli o možném posunutí termínu dodání finančním narovnáním atd. Situace je o to nepříjemnější, že vzhledem k neúspěšným jednáním s Adastem nám ani po takřka 2 měsících není znám žádný termín řešení vzniklé situace (strana 361-362 spisu).
- Poté, co Adast zakázal prodej ND jsem byl nucen pozastavit činnost oprav a repasí. Škodu vyčíslit nemohu, protože se jednalo asi o 1-2 měsíce bez ND a případy, které jsem odmítl si již nepamatuji (strana 355 spisu).
- Nebyla nám vykryta zářijová objednávka, kterou jsme si měli vyzvednout v posledním týdnu v září. Za 4 měsíce, které zbývaly do konce roku, jsme mohli odebrat ND v hodnotě 400-500 tis. Kč. Na této práci byli závislí 3 lidé, kteří takto ji byli nuceni opustit a přeorientovat se na jinou práci. Samozřejmě touto situací byla způsobena újma nejen materiální, ale i morální (strana 581 spisu).
- Změny systému dodávek se dotýká naší podnikatelské činnosti zásadním způsobem, a to zastavením servisní činnosti z důvodu odmítnutí prodeje ND Adastem, dále potom enormním zvýšením cen ND, které jsou pro mnohé podnikatele přímo neúnosné. Ukončením servisní činnosti naší firmě vznikla finanční újma, která se nedá přesně vyčíslit, ale s ohledem na náš úmysl rozšířit tyto služby, by byla značně vysoká (strana 446 spisu).
- Zákaz nákupu ND u Adastu způsobil obrat v našem ekonomickém záměru, tzn. další nákup a prodej použitých strojů Adamovské provenience a jejich následný vývoz do zahraničí byl s okamžitou platností ukončen. Nepřímé škody nelze vyčíslit. Rozhodnutí ničí existenci řady „neadamovských“ mechaniků a malých firem (ne všechny koupily stroj přímo u výrobce), použité stroje může opravovat pouze monopol Adast – diktát cen ND. Považujeme necitlivé a nelogické rozhodnutí vedení Adastu za následnou diskriminaci vlastního výrobku. Každý světový výrobce má zájem na distribuci ND a prodává je bez omezení (strana 471 spisu).
- Prodávám použité a repasované tiskařské stroje. Újma vznikla tím, že Adast mi znemožnil nákup ND. Tímto nemohu zprovoznit tiskařský stroj jejich výroby (strana 473 spisu).
- Obecně dle našeho názoru toto Adast zavedl proto, že neměli práci pro své servisní mechaniky a tímto se snaží omezit servisování strojů jinými subjekty. Žádnou škodu, kterou bychom mohli dokázat, jsme neutrpěli. Nespokojenost našich zákazníků s tím, že jsme jim nemohli okamžitě pomoci, se většinou neprojevovala směrem k nám (strana 642 spisu).

Úřad konstatuje, že objednávky na ND, které uplatnily u účastníka řízení subjekty, které nevlastnily tiskový ofsetový stroj z produkce účastníka řízení a neměly v živnostenském listu nebo ve výpisu z obchodního rejstříku uvedený předmět činnosti „polygrafická výroba“ nebo „ofsetový tisk“, nebyly sice účastníkem řízení odmítnuty, ale na jejich objednávky nebylo účastníkem řízení reagováno.

Jednání účastníka řízení potvrzuje, že nevyřizováním objednávek účastník řízení vyloučil z dodávek ND subjekty, které nejsou tiskárnami, resp. nemají stroj Adast a tímto svým jednáním naplnil „Opatření k zamezení úniků ND v rozporu se zájmy ASA“, a to okamžité opatření č. 8 (citace): „Prověřit seznam odběratelů ND a na základě zkušeností vyloučit firmy, které nejsou tiskárnami, resp. nemají stroj ADAST“. Úřad konstatuje, že účastník řízení tímto svým jednáním znemožnil přístup k nákupu ND mimo jiné subjektům, provozujícím servis a opravy tiskových strojů Adast, a tak jim způsobil újmu.

Úřad se dále zabýval zjištěním, zda pro neřešení objednávek ND pro tiskové stroje Adast, uplatňovaných výše uvedenými subjekty, měl účastník řízení objektivní a ospravedlnitelné důvody.

Ve svém vyjádření k zahájení správního řízení účastník řízení uvedl :

(citace) „Do 30.9.1999 byl prováděn volný prodej náhradních dílů. Náhradní díl byl prodán každému zákazníkovi bez ohledu na předmět jeho podnikatelské činnosti. V souvislosti s růstem reklamací na stroje Adast, opravované jinými podnikatelskými subjekty, bez přístupu k originální technické dokumentaci, bez

originálních postupů a v zájmu ochrany spotřebitele jsou od 1.10. 1999 prodávány náhradní díly především tiskárnám, které vlastní stroje Adast. Pro kontrolu slouží výpis z obchodního rejstříku nebo živnostenský list, který tiskárna předkládá u první objednávky. Zároveň uvádí ve své objednávce typ stroje a výrobní číslo v majetku firmy. Dále jsou náhradní díly zabezpečovány a prodávány smluvním servisním organizacím a vlastnímu servisu. Ostatním subjektům jsou náhradní díly dodávány ve volné kapacitě po zajištění potřeb vlastní výroby strojů.“ (konec citace)

Na základě tohoto vyjádření si úřad vyžádal zdokladování reklamací na tiskové stroje Adast, opravované jinými podnikatelskými subjekty. K tomu účastník řízení uvedl (citace):

„ a) Na stroj opravovaný jinými podnikatelskými subjekty nemá účastník řízení žádnou vazbu. O řadě oprav se prakticky nijak nedoví. Ovšem v případě nezdaru opravy a nespokojenosti majitele stroje, není tento podnikatelský subjekt obchodně postižitelný a neúspěch je sváděn na stroj, který nese obchodní značku, která je našim majetkem. Domníváme se, že takto dochází k poškozování dobrého jména firmy, aniž bychom měli na průběh a stav věci nějaký vliv. Informace o těchto jevech se dostávají k naší firmě nikoliv písemnou formou, ale prostřednictvím akviziční činnosti u zákazníka, při firemním dnu, při jednání na výstavách nebo veletrzích apod. Vámi požadované informace bohužel proto nelze zdokladovat a Vašemu úřadu předložit.“ (konec citace)

Svěddek - vedoucí útvaru obchodně technických služeb - při svém výsledku na dotaz úřadu uvedl, že neobdržel také žádné předmětné reklamace písemně, ale že se o těchto reklamacích dovídají při firemním dnu, při výstavách EMBAX apod., případně při obchodních jednáních. Na dotaz, zda může označit konkrétně subjekt, kterého se reklamace týkala, odpověděl: „Já přímo jsem žádnou takovou informaci neobdržel.“

Svědčyně – vedoucí oddělení náhradních dílů - potvrdila, že se z titulu své funkce nesetkala s žádnou stížností na kteréhokoli opravce tiskových strojů Adast.

Úřad si v rámci obeslání subjektů, a to jak subjektů provádějících opravy tiskových strojů Adast, tak i tiskáren, vyžádal údaje o reklamacích oprav. Pouze tři tiskárny uvedly a dvě z nich doložily konkrétní reklamace. Reklamace se ve všech třech případech týkaly oprav, prováděných účastníkem řízení, zpravidla šlo o záruční opravy.

Závěr k ospravedlnitelnosti reklamací

Úřad konstatuje, že z dokladů, předložených účastníkem řízení a z provedeného šetření úřadu nevyplývaly žádné reklamace na činnost subjektů, provádějících servis a opravy tiskových strojů Adast, kterým od 1.10.1999 ze strany účastníka řízení nebyly vyřizovány objednávky na ND tiskových strojů Adast.

Další ospravedlnitelné důvody

Úřad dále zjišťoval, zda existují další ospravedlnitelné důvody, které účastník řízení ve svém vyjádření sice přímo neuvedl, ale které vyplývají z jeho interních materiálů nebo z vyjádření svědků - zaměstnanců účastníka správního řízení.

Na dotaz úřadu ohledně nedostatku ND na tuzemském trhu účastník řízení uvedl (citace): „Nové podmínky prodeje jsou zaváděny v důsledku toho, že do tiskáren, pro které jsou ND hlavně určeny, se nedostanou ND včas a v požadovaném množství. Nemáme informace o tom, že by na trhu ND byl obecný nedostatek ND. Pouze dochází k dočasným nedostatkům u konkrétních položek, který je způsoben momentální situací ve skladě náhradních dílů.“ (konec citace).

Dodatek zápisu z porady obchodního úseku účastníka řízení ze dne 9.8.1999 uvádí „přetrvávající nedostatky v prodeji náhradních dílů“. K tomu na dotaz úřadu odpověděl svědek – vedoucí útvaru obchodně technických služeb – takto (citace): „Nebyla zajištěna dostatečná péče o stroje našich zákazníků v tiskárnách z důvodu odkupu těchto náhradních dílů jinými subjekty pro jejich podnikatelskou činnost.“ (konec citace)

Svědčyně – vedoucí oddělení náhradních dílů - ve svém vyjádření uvedla (citace): „Od 1.10.1999 byla provedena opatření v dodávkách náhradních dílů na základě upřednostňování uspokojování potřeb tiskáren, které používají polygrafické stroje Adast, smluvních organizací Adast a servisu Adamovských strojů, sekce OTS.“ (konec citace)

Na dotaz úřadu ohledně „přetrvávajících nedostatků v prodeji náhradních dílů“ svědkyně uvedla (citace): „byl to nedostatek náhradních dílů pro subjekty, na kterých nám nejvíc záleželo tzn. tiskárny.“ (konec citace).

Z těchto vyjádření vyplývá, že účastník řízení ospravedlňuje své jednání také snahou zrychlit a zlepšit zásobování tiskáren ND. Úřad se proto otázal také 64 tiskáren, zda a jak se projeví změny v systému dodávek ND tiskových strojů Adast v jejich podnikatelské činnosti.

Z celkem 64 obeslaných tiskáren obdržel úřad 40 odpovědí, z nich 12 sdělilo, že tiskové stroje Adast neprovozují. Z ostatních 28 odpovědí vyplynulo, že většina z těchto 28 tiskáren, kteří vlastní stroj Adast, si zajišťuje malé opravy tiskových strojů Adast vlastním mechanikem, větší opravy jsou zpravidla prováděny externím pracovníkem. 8 tiskáren zajišťuje opravy tiskových strojů Adast prostřednictvím servisu Adastu, jedna tiskárna uvedla, že zajišťuje opravy prostřednictvím smluvního servisu Adastu a 17 tiskáren zajišťuje větší opravy prostřednictvím jiného subjektu. Některé tiskárny si zajišťují servis vlastními pracovníky.

Jedna z dotázaných tiskáren uvedla, že dříve zajišťovala opravy prostřednictvím servisu Adast, „v současné době pro nespokojenost s odváděnou prací NE“ (viz strana 621 spisu). Další tiskárna sdělila (citace): „Prostřednictvím servisu z ADASTU realizujeme především záruční opravy strojů. Pozáruční opravy využíváme pouze při složitých opravách nebo u zásahů do celých skupin. Důvodem je jednak vyšší cena práce (450-900,-/hod.), tak i prodleva, s jakou je servisní středisko schopno zareagovat a techniky k odstranění poruchy vyslat. Tyto prostroje si nemůžeme dovolit.“ (konec citace - viz strana 578 spisu).

Na dotaz úřadu, zda jsou tiskárny informovány o existenci smluvních servisů Adastu, odpovědělo 15 tiskáren, že nejsou informovány a o smluvních servisech Adastu neví. Čtyři tiskárny uvedly, že služeb smluvního servisu Adastu někdy využilo.

Pokud se týká reklamací práce servisních mechaniků, jen 3 tiskárny uvedly, že práci servisních mechaniků reklamovaly. Ve všech třech případech se však jednalo o servisní práce, prováděné servisním střediskem Adastu a v některých případech se jednalo o opakované stížnosti. (viz strana 604, 615-619, 621).

Na dotaz úřadu, zda je pro tiskárny změna systému dodávek ND, kterou zavedl účastník řízení od 1.10.1999, výhodná, odpovědělo 22 tiskáren záporně, některé uvedly, že se jedná o změnu velice nevýhodnou. Jednotlivé tiskárny ve svých odpovědích na tento dotaz uvádějí:

- Návrhy na nové obchodní podmínky kupování ND jsou z našeho hlediska neobchodní, zbytečně byrokratické, ND by měly být dodávány operativně, buď na dobírku nebo při osobním odběru na základě platby v hotovosti na faxovou objednávku (strana 623).
- Byrokratičnost, velká časová náročnost, neoperativnost, nedostatečné služby (např. dovoz dílů do firmy), vysoká cenová náročnost (strana 611 spisu).
- Příliš dlouhá dodací doba, potřebujeme pružnost (strana 587 spisu).
- Složitý postup při objednávání a dlouhé dodací lhůty (strana 609 spisu).
- ND jsou nyní dražší (strana 588 spisu).
- Změna systému dodávek je jednoznačně nevýhodná, především ve zpoždění termínů obdržení ND, což při potřebě rychlejší dodávky dílů nelze akceptovat a jsme nuceni si pro ně osobně zajet. Změna systému dodávek ND byla z našeho pohledu učiněna především jako zástěna pro výrazné zvýšení cen ND (strana 579 spisu).
- Vyšší cena ND (strana 586).
- V minulosti stačilo telefonicky dohodnout jaký ND potřebujeme a následně poslat objednávku (strana 574 spisu)
- Celá tato změna dodávek ND je velmi nevýhodná pro cílové zákazníky – tiskárny, které si drobné opravy dělají samy, a to ve většině případů z důvodu rychlosti servisu a ceny servisu (strana 637 spisu).
- Změna systému dodávek zvyšuje administrativu, prodlužuje dodací termíny na dodávku ND. Protože jsme si sami schopni opravovat stroj z produkce Adast, jsme znevýhodněni cenami dílů i jejich dodací lhůtou (strana 615 spisu).
- Jde o systém administrativně náročný, za účelem znevýhodnění servisu výrobce oproti drobným soukromým podnikatelům, se kterými v současné době k naší plné spokojenosti spolupracujeme. Dostupnost ND k opravě svépomocí se v budoucnu pravděpodobně nemusí obejít bez objednání přes servis, doporučený (zvýhodňovaný) monopolním výrobcem. Taktéž deklarované poskytování výrazné slevy při použití ND přes opravy, realizované servisními mechaniky Adastu, vede k znevýhodnění jiných podnikatelů a tedy i naší firmy (str. 627 spisu).
- Velká ztráta času, vypisování smluv, objednávek a čísel strojů. Dříve jsem zavolaal, zda je ND na skladě a hned si přijel, zaplatil a odebral. Tímto byla věc vyřízena. Dále jsem pochopil, že pokud koupíte starší stroj (třeba ze zkrachovalé tiskárny), tak vám vlastně ND neprodají, protože jste si stroj nezakoupil přímo od Adastu. Myslím si, že toto jednání je protiprávní (strana 628)
- Dle možností jsme mohli využít spolupráce s naším servisním mechanikem, který nám potřebné ND vyzvedl, dovezl přímo do firmy a provedl potřebnou opravu. Nyní musíme díly objednat a teprve po jejich obdržení můžeme domlouvat opravu a její provedení (strana 606 spisu).

Na dotaz úřadu, zda vznikla tiskárnám změnou systému dodávek ND, kterou zavedl účastník řízení od 1.10.1999, nějaká újma, odpověděly kladně 4 tiskárny:

- Vzniká tím, že díly prodávané bez servisního zabezpečení ze strany fy Adast jsou méně dostupné a dražší, než při zabezpečení servisu pracovníky Adastu (strana 611 spisu).
- Ano, tiskový stroj byl mimo provoz, pokud bychom neměli vlastního opraváře, újma by byla daleko větší. Nesplnění termínu zakázek, penále, ztráta zákazníka a dobrého jména firmy (strana 587 spisu).
- Změnou systému nám nevznikla jiná škoda než vícenáklady na nákup ND (strana 579 spisu).
- Zvýšená cena ND (strana 606 spisu).

Pokud se jedná o pozitivní efekt nových podmínek prodeje, ten zaznamenaly pouze čtyři tiskárny, u nichž ve všech případech vykonává servis a údržbu účastník řízení.

Po vyhodnocení podkladů a informací úřad konstatuje, že neshledal pro jednání účastníka řízení žádné ospravedlnitelné důvody.

Vyjádření účastníka řízení k výsledkům šetření

Dne 16.12.1999 se uskutečnilo seznámení účastníka řízení s výsledky šetření před vydáním správního rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 12 odst. 6 zákona. Účastník řízení k výsledkům šetření sdělil:

- 1) „Účastník řízení se nedomnívá, že zaujímá dominantní postavení na trhu náhradních dílů.
- 2) Nemáme informace o tom, že bychom způsobili újmu ostatním soutěžitelům.
- 3) Nemáme informace o tom, že by některý ze soutěžitelů byl výslovně odmítnut.

Účastník řízení dále nedoplňuje své vyjádření k výsledkům šetření před vydáním správního rozhodnutí ve smyslu ust § 12 odst. 6 zákona.“

Stanovisko úřadu k vyjádření účastníka řízení

K vyjádření účastníka řízení úřad uvádí:

- 1) Náhradní díly tiskových strojů Adast z produkce účastníka řízení jsou ND, které vyrábí a dodává na trh České republiky účastník řízení. Tyto díly jsou zastupitelné některými díly, vyráběnými a dodávanými na trh České republiky společností DST. Dominantní postavení účastníka řízení na vymezeném relevantním trhu vyplývá ze strany 299 správního spisu, bod 6c) „objem prodeje ND, vyrobených účastníkem řízení a dodaných do ČR“ a ze strany 445 správního spisu – „finanční obrat za prodej ND do ČR“ společnosti DST.
- 2) Újma způsobená soutěžitelům vyplývá z vyjádření jednotlivých opraven, servisů a jednotlivých tiskáren, které obsahuje správní spis. Některá z těchto vyjádření jsou citována na stranách 7 a 8 tohoto rozhodnutí
- 3) Úřad konstatuje, že objednávky na ND, které uplatnily u účastníka řízení subjekty, které nevlastnily tiskový ofsetový stroj z produkce účastníka řízení a neměly v živnostenském listu nebo ve výpisu z obchodního rejstříku uvedený předmět činnosti „polygrafická výroba“ nebo „ofsetový tisk“, nebyly sice účastníkem řízení odmítány, ale na objednávky ND, které uplatňovaly tyto subjekty, nebylo účastníkem řízení reagováno.

Z judikátů úřadu, potvrzených rozsudky Vrchního soudu

Rozhodnutí ministra pro hospodářskou soutěž čj. R 26/95 ze dne 20.5.1996, kterým bylo změněno rozhodnutí úřadu čj. 843/95-230 ze dne 22. 6. 1995, konstatuje, že společnost Škoda, a.s. zneužila svého dominantního postavení na příslušném relevantním trhu tím, že zastavila výrobu plechových náhradních dílů, aniž by řádně zajistila zásobování trhu jejich výrobou u jiného výrobce, a to na újmu spotřebitelů, čímž porušila zákaz takového jednání uvedeného v § 9 odst. 3 zákona. Za toto zneužití byla uložena pokuta. Rozhodnutí ministra bylo potvrzeno rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14.11.1996 pod čj. 2A 6/96 i nálezem Ústavního soudu České republiky čj. III. ÚS 31/97-35 ze dne 29.5.1997.

Judikáty EU

Úřad se ve svém rozhodování řídí výhradně zákonem o ochraně hospodářské soutěže, přihlíží však k platné judikatuře EU. Z judikátů Evropské komise, ke kterým bylo přihlédnuto, úřad uvádí :

V případě Commercial Solvents odmítla dominantní firma dodat suroviny jinému podniku (který tyto nemohl získat někde jinde) s úmyslem, že ho vyřadí z trhu a tím otevře možnost svojí nové dceřinné společnosti na tomto trhu nerušeně operovat. Aby se dominantní firma vyhnula odpovědnosti za to, že odmítla akceptovat existujícího soutěžitele, musí prokázat obchodní oprávněnost takového kroku, jako je nebezpečí dluhu. (Commercial Solvent v. Commission, rozhodnutí Soudního dvora 6/73 etc. (1974) ECR 223).

V případě Hugin odmítl dominantní podnik dodat opravárenské firmě Lipton náhradní díly pro registrační pokladny Hugin, přičemž Lipton byl jediným soutěžitelem, schopným provádět tyto opravy. Odmítnutím dodávek porušil Hugin ustanovení článku 86 Smlouvy. Zároveň Hugin zakázal svým prodejcům

prodávat tyto náhradní díly mimo svou distribuční síť, čímž ustanovení čl. 86 porušil podruhé. Jednání společnosti Hugin bylo hodnoceno jako zneužití, neboť úmyslem dominantního podniku bylo převzít opravárenství jím samotným. (Rozhodnutí Evropské komise NO IV/29.132 Hugin/Liptons ve věci porušení čl. 86 Smlouvy o Evropském společenství, publ. Official Journal L 022, 27.1.1978).

V případě United Brands odmítl dominantní podnik dodávat zákazníkovi, který měl v úmyslu zúčastnit se reklamní kampaně konkurenčního podniku. Toto jednání bylo opět shledáno zneužitím dominantního postavení, neboť nebylo ospravedlnitelné. (United Brands v. Commission, rozhodnutí Soudního dvora 27/76 (1978) ECR 207).

V případě Boosey & Hawkes došlo k odmítnutí dodávat výrobky zákazníkovi, jehož úmyslem bylo vstoupit do konkurenčního boje s dominantní firmou (upstream competition). (BBI/Boosey & Hawkes, rozhodnutí Komise č. 87/500 (1987).

V případě Napier Brown - British Sugar bylo odmítnutí uplatněno vůči zákazníkovi, který byl zároveň konkurentem (downstream competitor). Odmítnutí mělo formu předložení takových dodacích podmínek, které byly tak neatraktivní, že následkem bylo odmítnutí. (Napier Brown - British Sugar, rozhodnutí Komise 88/518 (1988).

Stanovení pokuty

Úřad je dle § 14 odst. 4 zákona oprávněn za porušení ostatních povinností uvedených v tomto zákoně uložit soutěžitelům pokutu až do výše 10 000 000,- Kč nebo do výše 10 % z čistého obrátu za poslední ukončený kalendářní rok. Jestliže je prokázán majetkový prospěch soutěžitele v důsledku porušení povinností podle tohoto zákona, uloží se mu pokuta nejméně ve výši tohoto prospěchu.

V šetřeném případě nebylo prokázáno, že by účastník řízení získal majetkový prospěch v důsledku svého protisoutěžního jednání. Toto zjištění koresponduje s prokázáním porušením zákona, jehož smyslem bylo nezákonným způsobem – omezením dodávek ND pro tiskové stroje Adast z produkce účastníka řízení - omezit soutěž mezi konkurenčními subjekty, poskytujícími servis a opravy tiskových strojů Adast.

Výše pokuty, stanovená při dolní hranici sazby pro uložení pokuty, je zejména odůvodněna délkou, po kterou účastník řízení svým jednáním narušil hospodářskou soutěž, které se ve svém důsledku negativně projevilo mezi subjekty, poskytujícími servis a opravy tiskových strojů Adast. Jednalo se o dobu přibližně 3 měsíců, kdy se důsledky rozhodnutí účastníka řízení nemohly plně na vymezeném relevantním trhu v celém rozsahu projevit.

Současně úřad považuje za nutné zdůraznit, že účelem pokuty je nejen její význam represivní, ale i význam výchovný, která má účastníka řízení vést k dodržování platných norem soutěžního práva. Výchovná stránka uložení pokuty vystupuje do popředí též v návaznosti na skutečnost, že účastník řízení se dosud obdobným způsobem porušení zákona nedopustil.

Dále úřad konstatuje, že výše uložené pokuty je v souladu s jeho dřívější rozhodovací praxí. V této souvislosti je třeba zmínit pravomocné rozhodnutí úřadu ve věci nedostatku náhradních dílů na osobní automobily, způsobeném výrobcem těchto dílů, společností ŠKODA, automobilová a. s., které bylo potvrzeno rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci čj. 2A6/96 ze dne 14.11.1996.

I když ve zmíněném případě se jedná o jednání účastníka řízení přímo na újmu konečného spotřebitele (nemožnost získat po určitou dobu náhradní díly na výběhové typy osobních automobilů) a v šetřeném případě se jedná především o protisoutěžní jednání na újmu soutěžitelů, provádějících opravy a servis tiskových strojů Adast, je toto jednání též na újmu konečného spotřebitele, kterým v tomto případě jsou tiskárny, které konkrétní náhradní díly potřebují k opravám tiskových strojů Adast. V případě nedostatku náhradních dílů na automobily bylo zcela znemožněno konečným spotřebitelům náhradní díly získat, kdežto v šetřeném případě je získání náhradních dílů omezeno snížením počtu subjektů, schopných provést opravu tiskových strojů Adast. Období trvání protisoutěžního jednání je v šetřeném případě kratší. I to jsou důvody, proč byla uložena pokuta ve výši, blízké se dolní hranici sazby pro uložení pokuty, tedy pokuta nižší, než v odkazovaném případě.

Dalším důvodem uložení pokuty ve výši uvedené ve výroku je, že účastník řízení, ačkoliv mu muselo být známo v čem úřad spatřuje možné porušení zákona z jeho strany, neučinil po zahájení řízení žádné kroky k odstranění závadného stavu a ve svém jednání pokračoval a pokračuje až dosud.

O uložení pokuty rozhodl úřad též s přihlédnutím ke skutečnosti, že účastník řízení odůvodnil své rozhodnutí o snížení počtu odběratelů zlepšením služeb pro vlastníky tiskařských strojů. Z provedeného

průzkumu u jednotlivých tiskáren však vyplynulo, že záměr účastníka řízení v tomto směru naplněn nebyl a uvedené zdůvodnění jeho kroku je nutno proto označit jako účelové.

Úřad po zvážení všech shora popsaných skutečností rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí.

Poučení o opravném prostředku :

Podle ustanovení § 61 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), lze proti tomuto rozhodnutí do 15 dnů po jeho doručení podat rozklad k předsedovi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže prostřednictvím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Včas podaný rozklad má odkladný účinek.

Ing. Stanislav Hladík, Csc.
pověřený řízením III.výkonného odboru